

VODIČ KROZ IZBORNE NEPRAVILNOSTI

...jer nam je stalo!

O OPĆIM IZBORIMA 2018.

Koji izbori će biti održani 2018. godine?

U nedjelju, 7. oktobra 2018. godine bit će održani Opći izbori.

Ko se bira na Općim izborima 2018.?

Na Općim izborima u BiH biraju se svi nivoi vlasti, izuzev lokalnih. Na Općim izborima biraju se sljedeći organi, odnosno nivoi vlasti:

- Predsjedništvo BiH:
Članovi Predsjedništva BiH biraju se iz reda konstitutivnih naroda, odnosno jedan/a Bošnjak/inja, jedan/a Hrvat/ica i jedan/a Srbin/pkinja. Članovi iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda biraju se sa teritorije Federacije BiH, dok se član iz reda srpskog naroda bira sa teritorije Republike Srpske;
- Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine;
- Predsjednik/ca i potpredsjednici/ce Republike Srpske (jedan predsjednik/ca i dva potpredsjednika/ce iz reda konstitutivnih naroda) .
- Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine;
- Narodna Skupština Republike Srpske;
- Skupštine 10 kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ko organizira izbore?

Sve izbore raspisuje i organizira Centralna izborna komisija BiH. Druga tijela za provedbu izbora su 143 općinske/gradske izborne komisije, Izborna komisija Brčko Distrikta BiH i preko 5.000 biračkih odbora.

Ko finansira izbore?

Svi izbori se finansiraju iz budžeta različitih nivoa vlasti. Novac u budžetima je novac svih građana/ki. To znači da Vi finansirate izbore!

Kako se glasa?

Na dan izbora svaki glasač/ica će dobiti četiri glasačka listića. Svi glasači/ce u BiH dobijaju listić za izbor članova Predsjedništva BiH i listić za izbor zastupnika/ca u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH. U Federaciji BiH birači/ce će dobiti još listić za izbor zastupnika/ca u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH i listić za izbor zastupnika/ca u skupštinama kantona. U Republici Srpskoj birači/ce će dobiti još listić za izbor predsjednika/ce i potpredsjednika/ca ovog entiteta, te listić za izbor poslanika/ica u Narodnoj skupštini Republike Srpske. U Brčko distriktu, birači/ce će dobiti listiće shodno odabiru entiteta za koji će glasati.

Na jednom glasačkom listiću glasate za člana Predsjedništva BiH. Vaš glas se smatra važećim ukoliko Vaš glasački listić označite pored imena SAMO JEDNOG kandidata/kinje. Način glasanja je isti i za izbor predsjednika/ce i potpredsjednika/ca Republike Srpske.

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE - BOŠNJAČKI ČLAN
ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - БОШЊАЧКИ ЧЛАН

ПРОЧИТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА / ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

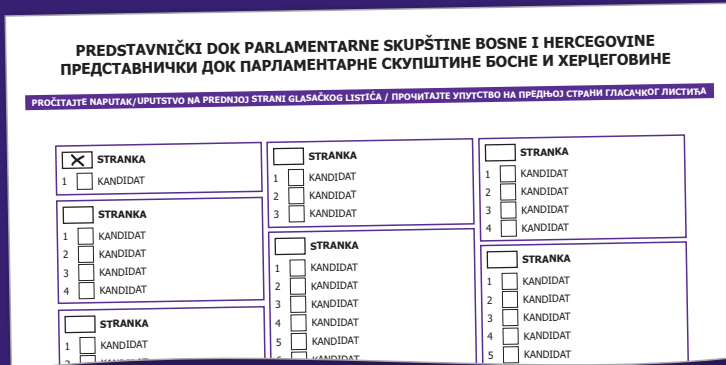
1	☒	KANDIDAT
2	☐	KANDIDAT
3	☐	KANDIDAT
4	☐	KANDIDAT
5	☐	KANDIDAT

Na ostalim glasačkim listićima glasate za Vaše predstavnike/ce u zakonodavnim tijelima: Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, Narodnoj skupštini Republike Srpske, Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH i kantonalnim skupštinama shodno Vašem mjestu prebivališta.

Vaš glas se smatra važećim ukoliko glasački listić označite na jedan od sljedećih načina:

1. Pored naziva SAMO JEDNOG političkog subjekta;

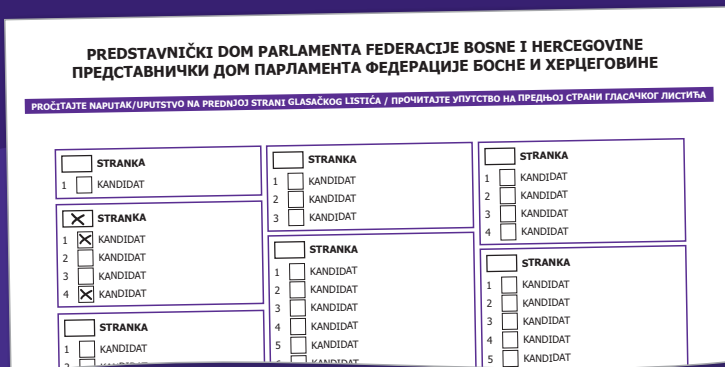

PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANI GLASAČKOG LISTIĆA / ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

☒ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT

2. Pored naziva SAMO JEDNOG političkog subjekta i pored imena JEDNOG/E ILI VIŠE kandidata/kinja u okviru liste kandidata/kinja ISTOG političkog subjekta;

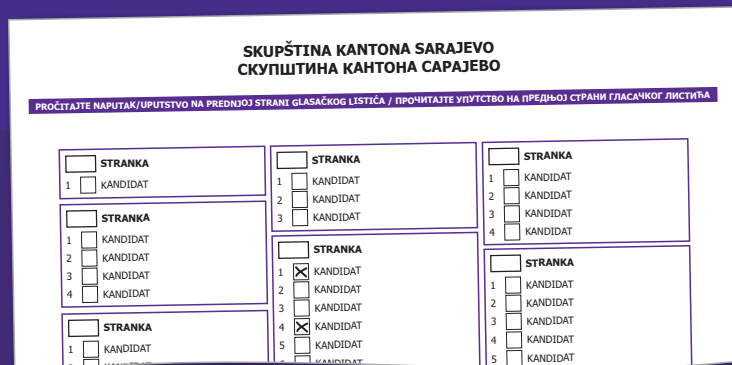

PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANI GLASAČKOG LISTIĆA / ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☒ STRANKA 1 ☒ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☒ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT

3. Pored imena JEDNOG ILI VIŠE kandidata/kinja u okviru liste kandidata/kinja ISTOG političkog subjekta.

SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO
СКУПШТИНА КАНТОНА САРАЈЕВО

PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANI GLASAČKOG LISTIĆA / ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☒ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☒ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT

Ko može glasati na izborima?

Svi državljani/ke BiH koji/e su navršili/e 18 godina ili će na dan održavanja izbora navršiti 18 godina starosti.

Kako se registrovati za glasanje?

Nije potrebno registrovati se za glasanje ukoliko posjedujete važeću ličnu kartu BiH. Ukoliko nemate važeću ličnu kartu BiH ili ćete do 7. oktobra navršiti 18 godina starosti, da bi ste bili registrovani za glasanje dovoljno je da nadležnom organu podnesete zahtjev za izdavanje lične karte čime ćete automatski biti registrovani i kao birač/ica u skladu sa Vašim mjestom prebivališta.

Šta mi je potrebno da bih glasao/la?

Važeća lična isprava sa fotografijom – lična karta, pasoš ili vozačka dozvola.

Gdje glasam?

Glasati možete u svojoj općini prebivališta, na biračkom mjestu na kojem ste upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska.

Kako mogu provjeriti na kojem biračkom mjestu glasam?

Podatke o Vašem biračkom mjestu možete provjeriti na internet stranici Centralne izborne komisije BiH – www.izbori.ba tako što ćete, u za to predviđen prostor na stranici, unijeti 13 cifara Vašeg jedinstvenog matičnog broja (JMBG).

IZBORNE NEPRAVILNOSTI

Šta su izborne nepravilnosti?

Izborne nepravilnosti predstavljaju ozbiljne povrede izbornih pravila ustanovljenih Izbornim zakonom BiH. Krivični zakoni u BiH definišu niz krivičnih djela u vezi sa izborima za čije činjenje su predviđene kazne u rasponu od novčane kazne do 5 godina zatvora.

Izborne nepravilnosti je najlakše razložiti na one koje se dešavaju prije izbornog dana i tokom izborne kampanje kao što su:

- povreda prava kandidovanja na izborima;
- nezakonita trgovina mjestima u biračkim odborima između političkih stranaka;
- zloupotreba ličnih podataka u svrhu glasanja poštom;
- nedozvoljeni pritisci na birače/ice i zastrašivanja (nuđenje zaposlenja ili prijetnja otkazom u zamjenu za glas, pokloni, prijetnje, poziv na nasilje i ugrožavanje sigurnosti);
- neažurnost biračkih spiskova po općinama tj. podaci preminulih osoba na biračkim spiskovima;
- veći broj prijava i odjava prebivališta građana/ki u općinama s ciljem manipulacije izbornom voljom građana/ki i utjecajem na izborni rezultat (glasanje građana/ki koji inače ne žive i ne ostvaruju svoja prava u toj općini ili izornoj jedinici već prijavljuju prebivalište tu isključivo s ciljem da utiču na izborni rezultat);
- zloupotreba javnih resursa u svrhe izborne kampanje;
- zabranjena, preuranjena i plaćena politička kampanja u vremenu prije zvaničnog početka izborne kampanje;

...zatim, one koje su prisutne na sam izborni dan, kao što su:

- podmićivanje pri glasanju, npr. kupovina glasova, davanje poklona ili nuđenje protuusluga za glas;
- uskraćivanje biračkog prava;
- prevare pri glasanju, npr. pogrešna identifikacija birača/ica ili jedna osoba više puta pruža pomoć pri glasanju;
- povreda slobode opredjeljenja birača/ica, npr. porodično glasanje;
- povreda tajnosti glasanja, npr. pozicioniranje glasačkih kabina tako da se vidi za koga birač/ica glasa;
- sprječavanje održavanja izbora i glasanja, npr. nasilje na biračkom mjestu;
- izborna prevara, npr. dopisivanje glasova, glasanje u ime osoba koje nisu izašle na glasanje ili pravljenje nevažećih glasačkih listića od važećih glasačkih listića za političke oponente;

...i one vezane za period poslije održavanja izbora, kakve su na primjer:

- pogrešno pakovanje izbornog materijala;
- uništenje izbornih isprava;
- nepostupanje po primjedbama i prigovorima na izborni proces.

Najčešće izborne nepravilnosti

Tip nepravilnosti

Zakonski okvir

Trgovina mjestima u biračkim odborima između političkih subjekata

Protuzakonito posredovanje - član 219. Krivičnog zakona BiH (novčana kazna ili kazna Zatvora do 3 godine)

Zloupotreba javnih resursa u političke svrhe

Zloupotreba položaja ili ovlaštenja - član 220. Krivičnog zakona BiH (novčana kazna ili kazna zatvora do 10 godina)

Uticanje na volju birača

Povreda slobode opredjeljenja birača - član 151. Krivičnog zakona BiH (novčana kazna ili kazna zatvora do 5 godina)

Glasanje umjesto drugoga/porodično glasanje

Prevara pri glasanju - član 152. Krivičnog zakona BiH (novčana kazna ili kazna zatvora do 3 godine)

Dopisivanje glasova /krivotvorenje rezultata izbora.

Izborna prevara - član 154. Krivičnog zakona BiH (kazna zatvora do 5 godina)

Kako mogu prijaviti kršenje izbornih pravila?

Kršenja izbornih pravila prijavljuju se lokalnim izbornim komisijama (općinske, gradske, Izborna komisija Brčko Distrikta BiH) kao i Centralnoj izbornoj komisiji BiH. Svaki birač/ica i politički subjekt čije je pravo povrijeđeno može izornoj komisiji uložiti prigovor najkasnije u roku od 48 sati, odnosno u roku od 24 sata od učinjene povrede u izbornom periodu. Prigovor se podnosi na obrascu koji je propisao CIK BiH – dva primjerka ovog obrasca nalaze se u prilogu ovog Vodiča. CIK BiH ima prvostepenu nadležnost prilikom odlučivanja po prigovorima, dok je Apelacioni odjel Suda BiH nadležan da rješava po žalbama na odluke CIK-a.

Dodatno, svaki akreditovani posmatrač/ica može ulagati obrazložene primjedbe na rad biračkog odbora, a na osnovu čega politički subjekt može uložiti prigovor nadležnoj izbornoj komisiji. Takođe, posmatrač/ica ima pravo zahtijevati prepis zapisnika organa čiji je rad posmatrao.

Kome se podnosi krivična prijava u vezi sa kršenjem izbornih pravila?

Svaki građanin/ka je dužan/na prijaviti postojanje krivičnog djela nadležnim institucijama. Nadležne institucije su ministarstva unutrašnjih poslova, agencije za provođenje zakona, tužilaštva, te izborna administracija BiH koja je po službenoj dužnosti obavezna prijavljivati postojanje krivičnih djela nadležnim organima.

U kojim se slučajevima poništavaju i ponavljaju izbori?

Centralna izborna komisija BiH će poništiti izbore u izornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu ako ustanovi da je za vrijeme glasanja ili brojanja glasova došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora, te naložiti njihovo ponavljanje.

Ko može tražiti ponovno brojanje glasačkih listića?

Lokalna izborna komisija, politički subjekt, akreditovani posmatrač/ica na biračkom mjestu na kojem je bio posmatrač/ica, grupa od 50 ili više birača/ica, koji su glasali na istom biračkom mjestu.

Centralna izborna komisija BiH može po službenoj dužnosti narediti ponovno brojanje glasačkih listića. CIK BiH naređuje ponovno brojanje glasačkih listića ako utvrdi da je učinjena povreda Izbornog zakona i da ta povreda utječe na dodjelu mandata.

Također, građani/ke koji/e uoče nepravilnosti u izbornom procesu mogu ih prijaviti

Koaliciji "Pod lupom"

na besplatni broj telefona **080 05 05 05**

ili putem internet stranice Koalicije **www.podlupom.org**

Sadržaj ovog dokumenta je isključiva odgovornost Koalicije "Pod lupom" i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

Prijavi se i budi građanski, nestranački posmatrač/ica Koalicije "Pod lupom" na Općim izborima 2018!

Popuni online obrazac za prijavu na
www.podlupom.org/posmatraci

ili pozovi besplatni broj telefona

080 05 05 05

Želiš se dodatno informisati?

Posjeti našu web stranicu

www.podlupom.org

...ili lajkaj našu Facebook stranicu

[www.facebook.com/Koalicija Pod lupom](http://www.facebook.com/KoalicijaPodlupom)

...ili nas prati putem Twitter naloga

www.twitter.com/pod_lupom

...ili nas direktno kontaktiraj putem

jednog od 7 regionalnih ureda
(adrese i brojevi telefona dostupni su na web stranici Koalicije "Pod lupom")

...ili telefonom na

+387 33 268 160